

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1997-1998

10 november 1997

BELEIDSBRIEF

Armoede

Beleidsprioriteiten 1998

ingediend door de heer Leo Peeters,
Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Stedelijk Beleid en Huisvesting

Beleidsbrief Armoede

1. Armoede in Vlaanderen

1.1. Inleiding

Voor de Vlaamse regering is de armoede en kansarmoede een onaanvaardbaar gegeven dat met alle kracht uit de samenleving moet gebannen worden. Het regeerakkoord stelt dan ook dat de aanbevelingen van het Algemeen Verslag Armoede (AVA) in concrete beleidsmaatregelen moeten vertaald worden. Daar wordt werk van gemaakt in samenwerking met de federale regering. De voorbereiding en opvolging voor de Vlaamse regering gebeurt onder coördinatie van Minister L. Peeters mede in het kader van de VICA, de Vlaamse Intersectoriële Commissie voor Armoedebestijding.

Armoede is, zo blijkt uit onderzoek, meer dan een tekort aan financiële middelen, een inkomenskwestie. Het gaat om een situatie van kansen krijgen of niet, waar een beleid moet aan werken. Dit vraagt een inzet van alle instituties en een structurele aanpak om uitsluitingsmechanismen op te sporen en onder controle te krijgen. Dit vraagt veel geduld en verloopt in kleine stappen.

Een overheidsbeleid moet armoede zowel direct als structureel bestrijden.

Direkte maatregelen zijn uitdrukkelijk gericht naar de armen of naar de bevolkingsgroepen met een hoog armoede-risico en spelen direct op hun typische leefomstandigheden en bekommernissen.

Structurele maatregelen gaan in tegen de maatschappelijke reproductie van armoede (bijv. economische maatregelen kunnen nefast werken naar werkgelegenheid, produceren armoede) en verbeteren de maatschappelijke positie van armen. Maar deze structurele aanpak vraagt een grotere tijdsinvestering, willen we de participatie van de armsten garanderen.

De enige manier om dit beleid effectief te realiseren is via een voortdurende dialoog met alle betrokkenen, in de eerste plaats de armen zelf, maar ook met de andere geledingen van de samenleving en overheidsniveaus (zie IMC sociale integratie) in de samenleving. Via de Vlaamse Interdepartementale Commissie Armoede proberen we die dialoog in Vlaanderen te realiseren.

In de loop van de laatste vijf jaren zijn de perspectieven in de beleidsmatige aanpak van de armoede verschoven.

Oorspronkelijk werd gestart vanuit het perspectief van een specifiek doelgroepenbeleid, met directe maatregelen gericht naar de armen. Vervolgens zijn we overgestapt naar het betrekken van alle sectoren van het beleid, vanuit de vaststelling dat slechts een inclusief beleid adequate antwoorden kan formuleren op de aanbevelingen in het Algemeen Verslag Armoede.

Vanuit de vaststelling dat armoede vooral geconcentreerd zit in de steden (cfr. Atlas Kansarme buurten en Beleidsbrief 'Voor steden en mensen', Jaarboek Armoede 1997), willen we nu complementair ook een territoriaal beleid, gericht op steden en wijken, uittekenen.

1.2. Cijfergegevens

Jaarboek 1997. Armoede en Sociale Uitsluiting, J.Vrancken, D. Geldof en G.Van Menxel

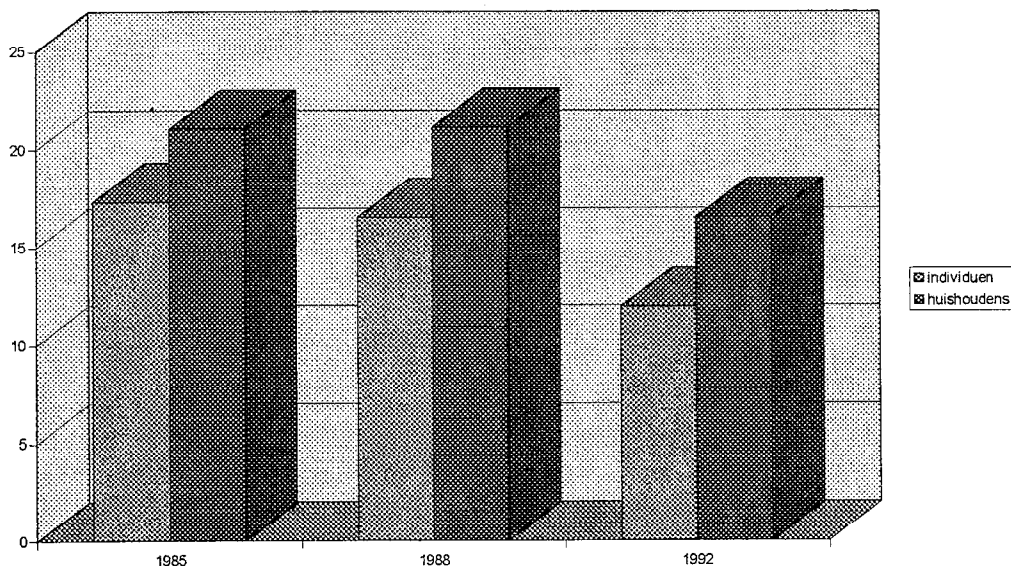
Definiëren is altijd gelieerd aan het hanteren van een bepaald perspectief. In de Jaarboeken Armoede en Sociale Uitsluiting gaat Professor Vrancken daar dieper op in. Na een aantal overwegingen wordt volgende definitie naar voren geschoven:

'Armoede is een geheel van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt de armen van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving. Deze kloof kunnen ze niet op eigen kracht overbruggen.'

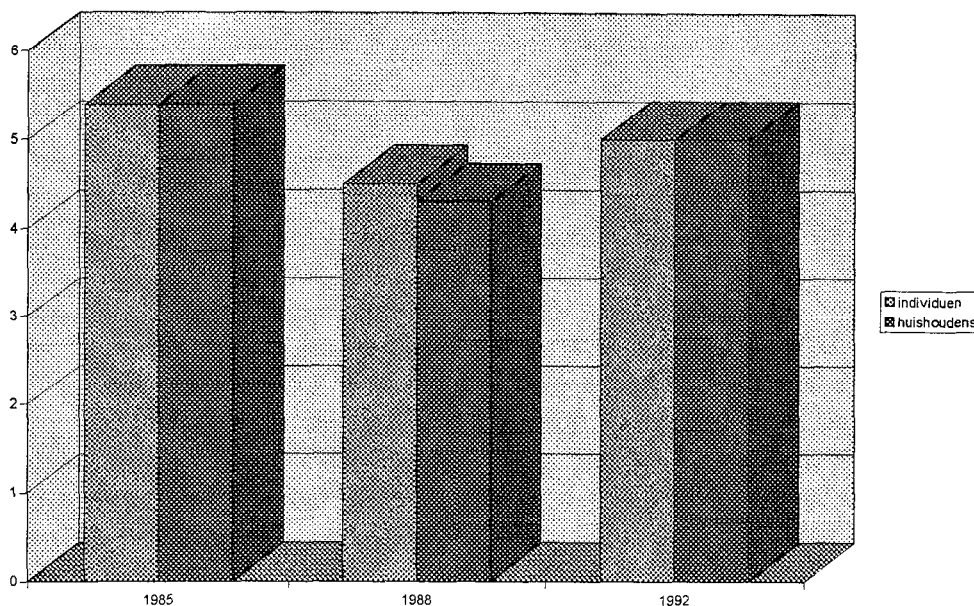
Hierna volgen enkele gegevens m.b.t. financiële armoede.

België telt 6% armen. Leggen we de lat hoger, dan lopen de cijfers op tot 13 % bestaansonzeker, waarmee ons land zich onder het Europese gemiddelde bevindt(17%).

CSB-norm: inkomen lager dan sociaal levensminimum voor huishoudtype(bestaansonzekerheidsgrens)

EU-norm

Wettelijke norm

Bron: jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting 1996

De wettelijke norm verschilt naargelang het gezinstype. De basis zijn de bedragen van het bestaansminimum en het gewaarborgd inkomen bejaarden voor alleenstaanden, éénoudergezinnen en samenwonenden, vermeerderd met de gewaarborgde gezinsbijslag naar het aantal kinderen en hun leeftijd. Het gaat om alle (potentiële) rechthebbenden.

Het voorbije jaar steeg het aantal bestaansminimumtrekkers met 6% of net geen 80 000. Nog nooit zoveel mensen deden een beroep op dit stelsel. Sinds januari 1999 gaat het om een toename met 61%. (Bron: Jaarboek 1997).

Verklaringen hiervoor liggen in de economische sfeer, de individualiseringsprocessen en de beleidsgebonden en administratieve ingrepen.

Voor deze laatste oorzaak denken we daarbij concreet aan de verlaging van de meerderjarigheid, de versoepeling van de verblijfsvereiste, het uitbreiden van het toepassingsgebied van het bestaansminimum en de ingrepen in het werkloosheidstelsel.

Het onderzoek naar de achtergestelde buurten, Christian Kesteloot, KU Leuven

Het is uit geografisch en sociologisch onderzoek genoegzaam bekend dat bepaalde sociale groepen geconcentreerd samen leven in bepaalde buurten. Het is uit fundamenteel onderzoek ook gekend dat armoede een duidelijke territoriale, dus buurtgebonden basis heeft.

Het onderzoek heeft de achtergestelde buurten in Vlaanderen en Brussel geïnventariseerd aan de hand van 7 variabelen: het procent alleenstaanden hoger dan 40 %, het procent arbeiders hoger dan 45 %, het procent woningen zonder klein comfort hoger dan 25 %, het procent Turken en Marokkanen hoger dan 5%, het gemiddeld inkomen per persoon is lager dan 250 000 frank, de werkloosheid is er hoger dan 15 % en de telefoonaansluitingen liggen in minder dan 70 % van de woningen.

Voor elke Vlaamse buurt is nagegaan voor hoeveel variabelen de drempelwaarde werd overschreden.

Hieruit kan het volgende geconcludeerd worden:

score op	aantal buurten	aantal mensen	aantal huishoudens
7 variabelen	10	18 360	8 640
6 variabelen	13	31 520	14 350
5 variabelen	37	67 656	22 703
4 variabelen	68	100 876	41 977
totaal	128	218 512	87 670

Bron: studie Kesteloot

UNDP

Het aantal mensen dat in België in armoede leeft, nam volgens het UNDP (United Nations Development Program-rapport tussen 1985 en 1992 toe van 4,6 tot 5,5 procent van de bevolking. Hetzelfde fenomeen deed zich voor in landen als Nederland, Duitsland en Noorwegen.

1.3. De duale samenleving: percepties van de Vlamingen anno 1996. Resultaten op basis van de APS-survey 'Culturele verschuivingen in Vlaanderen', juni 1997, Stativaria 17

In dit Stativaria-nummer werd dieper ingegaan op een aantal vragen in de survey over opvattingen van de bevolking over sociale uitsluiting en dualiseringstendenzen in onze samenleving.

Een overweldigende meerderheid van de Vlamingen is van mening dat de inkomensverschillen onder de werkenden nog te groot zijn en kleiner moeten

worden; een iets minder grote meerderheid vindt dat de inkomensverschillen tussen werkenden en uitkeringstrekkers ook moeten verkleinen.

Deze meningen liggen niet voor de hand. De inkomensverschillen in Vlaanderen zijn al kleiner dan in de meeste andere Westerse landen. Het aandeel van de armen in Vlaamse bevolking behoort ook tot de laagste ter wereld.

Drie Vlamingen op vier (77 %) vinden de inkomensverschillen onder de werkenden toch nog "groot" tot "zeer groot".

Een Vlaming op vijf (22 %) vindt dat daaraan niet moet veranderen. Twee op drie Vlamingen (66 %) vinden dat de verschillen wel kleiner moeten worden. Maar een heel beperkte groep Vlamingen (minder dan 2 %) wil dat de inkomensverschillen onder de werkenden groter worden.

Als de Vlaming ondervraagd wordt over de inkomensverschillen tussen werkenden en uitkeringstrekkers, liggen de antwoorden een beetje anders.

Eén op twee (54 %) vindt de inkomensverschillen groot tot zeer groot. Een op vier (27 %) vindt ze niet te groot en niet klein; een op acht (13 %) vindt ze klein tot zeer klein.

Een derde (36 %) van de Vlamingen vindt dat aan de huidige inkomensverdeling tussen werkenden en uitkeringstrekkers niets moet veranderen. De helft vindt dat er wel wat moet veranderen.

Van degenen die verandering willen, is drie op vier (72 %) voorstander van een verkleining van de verschillen; een kwart is daarentegen voorstander van een grotere ongelijkheid.

De universitair geschoolden vinden iets meer dan de rest van de bevolking dat de inkomensverschillen, zowel onder de werkenden als tussen de werkenden en de uitkeringstrekkers groter moeten worden.

Tussen mannen en vrouwen zijn er weinig verschillen te bemerken in de meningen over de inkomensverschillen onder de werkenden; voor de inkomensverschillen tussen werkenden en uitkeringstrekkers ligt dat anders; meer mannen dan vrouwen willen een groter verschil tussen de inkomens van de werkenden en die van de uitkeringstrekkers.

Het onderzoek van de Administratie Planning en Statistiek ging vooral over de sociale uitsluiting. Dat begrip lijkt niet zo duidelijk te zijn voor de gemiddelde Vlaming.

De meeste associëren dat begrip met daklozen en met diverse vormen van verslaving. Ook begrippen als politieke vluchteling, bedelaar, analfabetisme of het verblijf in een psychiatrische instelling worden ermee geassocieerd.

Maar een derde denkt bij sociale uitsluiting aan "van het OCMW leven" en "langer dan drie jaar werkloos zijn".

Jongeren en hogeschoolden denken dat er meer sociale uitsluiting is dan anderen. Jongeren en hogeschoolden denken ook vaker dat sociaal uitgesloten zijn, veeleer te maken heeft met "externe factoren"; ouderen en laaggeschoolden menen meer dan anderen dat sociale uitsluiting "de eigen schuld is" van de betrokkenen.

2. Vlaamse Interdepartementale Commissie Armoede (VICA).

Toen in 1989 naar aanleiding van de Beleidsnota Armoedebestrijding, waarin de armoede als multiaspectueel en structureel probleem werd geduid, de VICA werd opgericht, stonden drie basisopdrachten voorop. Eerst en vooral het verzamelen van beleidsrelevante kennis over de achterstellingsproblematiek, o.a. via studies van de KBS en het jaarverslag van Prof. J. Vranken (meten en weten), voorstellen formuleren over gerichte maatregelen tot opvolging van het Algemeen Verslag Armoede en onderzoekscoördinatie van geïntegreerde programma's. De VICA is belast met de opvolging op niveau van de administratie. Het is een overlegorgaan waar het beleid, de sectoren en de armen overleg plegen. Jaarlijks wordt een rapport van de activiteiten neergelegd.

Meer en meer werd de klemtoon gelegd op de interdepartementale aanpak. Hierin zijn een aantal evoluties te onderkennen : eerst werd vooral advies verleend over de beleidsplannen van het VFIK, in 1992 werd de werking opgesplitst in themagroepen, om de problematiek te kunnen verdiepen in deelrapporten. Na het uitbrengen van het Algemeen Verslag Armoede en in opvolging van het SERV-advies en met het oog op opvolging en voorbereiding van de Interministeriële Conferenties Sociale Integratie werd aan de VICA uitdrukkelijk de opdracht gegeven thematische fiches te ontwikkelen met concrete beleidsaanbevelingen. In een laatste fase bij het oprichten van het Sociaal Impulsfonds wordt de werking ook hier op afgestemd.

Gezien de stijgende feminisering van de armoede pleit ik ervoor dat de relatie tussen het VICA en het ICGK (Interdepartementale Commissie Gelijkekansen) verder structureel opgevolgd wordt.

3.1. Opvolging Interministeriële Conferentie Sociale Integratie en het Algemeen Verslag Armoede

In 1996 werden volgende fiches opgesteld onder andere voor de beleidsdomeinen huisvesting, onderwijs, gezondheidszorg en welzijn in functie van de opvolging van de Interministeriële Conferentie Sociale Integratie.

Voor de uitgebreide verslaggeving hierover verwijzen we naar het vooruitgangsrapport 1996 (zie punt 2.2.).

- **huisvesting**

- toelagen aan huurders op de privémarkt
- het probleem van de huurwaarborg
- kamers en kleine woongelegenheden op de secundaire markt
- huursubsidies
- inventarisatie van leegstaande en verkrotte woningen
- campingbewoning
- een omzendbrief ivm de coördinatiebevoegdheid met betrekking tot uitdrijvingen uit sociale huisvesting werd aan de OCMW-besturen gericht

opvolging

- de woningkwaliteit: de wooncode introduceert woonkwaliteitsnormen waaraan positieve en negatieve sancties zijn gekoppeld, zoals de strafbaarstelling van de verhuring van niet conforme woningen, de mogelijkheid om ze in sociaal beheer te nemen, de verplichte renovatie,
- huursubsidies zullen versneld worden uitbetaald
- een regeling om huurwaarborgen in de particuliere sector voor de minstbesteden voor te schieten, wordt uitgewerkt. We inspireren ons hiervoor op het Waalse Gewest en zullen met het Gemeentekrediet gesprekken opstarten.
- het decreet van 04.02.97 ivm de kwaliteitsnormen voor de kamerbewoning werd gestemd en zal in september '98 in werking
- in het kader van de heffing op leegstand worden alle gebouwen en woningen die leegstaan of verwaarloosd zijn geïnventariseerd. De leegstand en verkrotting wordt fiscaal beteugeld

- campingbewoning:

- (1) de prioriteitsregeling werd afgerond d.w.z. dat mensen die gedurende minstens 6 maanden op een camping wonen én dit adres als hoofdverblijfplaats hebben, worden voor de toewijzing van een sociale woning gelijkgesteld met bewoners van een ongezonde woning;
- (2) een niet-gereguleerde toelage ten bedrage van 1.000.000BEF werd toegekend aan RISO Oost-Vlaanderen om in het kader van het project "Wonen in een caravan in Oost-Vlaanderen", tekst- en beeldmateriaal aan te maken, dat kan gebruikt worden voor de sensibilisering rond de campingproblematiek. Daarnaast dient er een praktijkgerichte draaiboek aangemaakt te worden ter ondersteuning van alle Vlaamse gemeenten met een concentratie van campingbewoning;
- (3) een informatiebrochure met alle bruikbare informatie voor de permanente campingbewoners werd - na een aankondiging in een op de doelgroep gerichte mediacampagne - verspreid;
- (4) een "Onderzoek naar de permanente bewoning op campings in Vlaanderen" werd afgerond.

- één-loket-systeem: dit systeem kan verschillende vormen aannemen, maar de dienstverlening naar de inwoners toe moet steeds centraal staan. Het Vlaams Gewest, de provincie Vlaams-Brabant, en de stad Leuven lanceerden reeds een pilootproject aangaande de aanpassingspremie voor bejaarden en gehandicapten. De overige provincies hebben onlangs aan de minister bevoegd voor Huisvesting hun medewerking toegezegd voor het opstarten van projecten m.b.t. dezelfde of andere premies binnen de respectievelijke provincies.

- daklozen: wooncode bevat een werkbaar alternatief voor de wet Onckelinkx --->

• **onderwijs**

- de uitwerking van de regelgeving ivm zorgverbreding in het onderwijs
- beheersing facultatieve onkosten voor de ouders
- het bevorderen van de betrokkenheid en participatie van ouders

opvolging

-- er wordt momenteel gewerkt aan de ontwikkeling van kansarmoede-indicatoren die het mogelijk maken om onder bepaalde voorwaarden en op een selectieve wijze middelen toe te kennen aan scholen met (kans)armen

- in het nieuw decreet basisonderwijs werden de bevoegdheden van de 'Commissie Laakbare Praktijken' uitgebreid. Deze zal in de toekomst uitspraken doen ivm de kosten van het onderwijs

- via het decreet van 15 mei 1996 betreffende de ondersteuningscentra van ouderverenigingen worden vormingsprojecten ondersteund voor cultureel zwakkere ouders. De Koning Boudewijnstichting stimuleert bijkomend pilootprojecten met deze doelstellingen.

- de publicatie van 'Klasse voor ouders'

• gezondheid

- de ontwikkeling van lokale gezondheidscentra

Opvolging

- als voorbeeldactie positief beoordeeld door de Vlaamse regering, eventueel te ontwikkelen binnen de lokale SIF-beleidsplannen

• dienstverlening

- de vereenvoudiging van formulieren

- éénloketsystemen worden gestimuleerd: in de sector huisvesting werd een pilootproject op het vlak van premies voor particulieren opgestart met het Gewest, de provincie Vlaams Brabant en de stad Leuven.

- de uitwerking van het decreet voor de gegarandeerde levering van water, gas en electriciteit. Dit decreet voorziet voor iedereen een recht op een minimumlevering van water, gas en electriciteit. De energietoevoer kan enkel in hoogst uitzonderlijke gevallen worden afgesloten. Twee uitvoeringsbepalingen zijn reeds definitief goedgekeurd door de Vlaamse regering. In het ene wordt de minimale levering van electriciteit bepaald op 6 ampère. In het andere wordt de procedure voor de lokale adviescommissie vastgesteld. Wanneer de leverancier wil afsluiten, moet hij eerst advies vragen aan de lokale adviescommissie, waarin het OCMW, de energieleverancier en eventueel de door de abonnee gekozen erkende schuldbemiddelaar zeten.

opvolging

- Een eerste lijst met prioritaire formulieren (kinderbijslag, bestaansminimumaanvraag...) die moeten herschreven worden wordt in samenspraak met de armenorganisaties opgesteld. Iedere administratie heeft een ambtenaar aangeduid die deze problematiek moet opvolgen. De formulieren worden in samenspraak met de armenorganisaties herschreven.

• Tewerkstelling

- ivm met de overheidsopdrachten als hefboom voor tewerkstelling, werkt de themagroep een model-omzendbrief uit voor de gemeenten en de OCMW's. Ook in

het kader van de SIF-convenanten wordt deze maatregel gepropageerd. Idem dito voor de tewerkstelling in het kader van art.60 §7

In de kwalitatieve CAO voor de lokale besturen werd een sociale tewerkstellingsparagraaf opgenomen. De lokale besturen krijgen de aanbeveling om bij het gunnen van een overheidsopdracht voor werken, telkens een tewerkstellingsparagraaf in de overeenkomst met de aannemer toe te voegen. Deze tewerkstellingsparagraaf houdt in dat de aannemers van overheidswerken zich ertoe verbinnen bij de uitvoering van het werk in kwestie beroep te doen op één of meerdere langdurig werklozen.

• Welzijn

- op initiatief van de minister bevoegd voor bijstand aan personen wordt de toepassing van de gecoördineerde decreten inzake bijzondere jeugdbijstand geëvalueerd met bijzondere aandacht voor de hulpverlening aan kansarmen. Een specifiek aandachtspunt hierbij is de ouder-kind relatie.

- de werking van de 'Jo-lijn', een informatietelefoon voor jongeren en ouders die te maken hebben met de hulpverlening in het kader van de bijzondere jeugdbijstand, opgestart in 1997, zal verder ontwikkeld worden binnen de administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn.

- in het kader van 20-jaar OCMW werd een documentatiemap over de werking en het aanbod van de OCMW-werking opgemaakt en verspreid.

3.2. opvolgingsrapport

De opmaak van een jaarlijks vooruitgangsrapport gebeurde al voor de vijfde keer door de VICA.

Dit rapport bevat zowel een overzicht van de directe als van de structurele maatregelen die in 1996 werden genomen om de armoede en de kansarmoede te bestrijden.

Spreken over armoede en uitsluiting, betekent uitspraken doen over de fundamenteën van onze samenleving. Het gaat terug op de oude vraag naar een rechtvaardige verdeling van lusten en lasten. Het gaat over de sociale grondrechten van iedere burger in een democratische samenleving, over het kiezen voor solidariteit en emancipatie.

Recentelijk kennen we naast de generatie-armoede, het fenomeen van de nieuwe armoede. Deze nieuwe armoede is sterk gelieerd met alleenstaande ouders, vooral vrouwen en laaggeschoolde jongeren. Ook de groep tussen 55 en 60 jaar stijgt onrustwekkend. Uiteraard is de hoge werkloosheid daar niet vreemd aan.

Bij wijze van voorbeeld: de cijfers van het OCMW van Antwerpen bewijzen dat in de maand mei 1997 het aantal steuntrekkers met 144 steeg tot een recordaantal van 9 463.

De verjonging van de groep jonge bestaansminimumtrekkers hangt samen met maatregelen als de verlaging van de meerderjarigheidsgrens, het schrappen van jongerenbanenplannen. Jongeren zoeken bovendien de anonimiteit van de stad op. De cruciale vraag is daarbij of de steden dit nog verder financieel kunnen dragen. Moeten we bijvoorbeeld niet in één of andere vorm financiële solidariteit ontwikkelen tussen steden en hun randgemeenten voor de uitkering van het bestaansminimum? Het vraagstuk van de financiële solidariteit tussen steden en gemeenten zal in de komende maanden verder aan bod komen, onder meer in het kader van de parlementaire bespreking van het advies van de Commissie Bestuurlijke Organisatie (april 1997).

3. De dialoog met de armenorganisaties

Een informele ontmoeting werd op 26 februari 1997 georganiseerd met alle partners die bij het Vlaamse armoedebelief betrokken zijn. Waren aanwezig: de Minister-president, minister L. Peeters, minister L. Martens en een vertegenwoordiger van Minister W. Demeester voor de Vlaamse regering, de burgemeesters van Gent en Genk en een vertegenwoordiger van de burgemeester van Antwerpen, de vertegenwoordigers van de verenigingen waar armen het woord nemen en voorzitters van de SERV en de VICA (VR/9715.07/Doc.Med.07).

Deze samenkomst wordt door de verenigingen waar armen het woord nemen als een zeer belangrijk moment beschouwd in de opvolging van het Algemeen Armoederapport, twee jaar nadat het werd bekend gemaakt.

Het doel van deze informele ontmoeting werd gesitueerd op drie vlakken: het kennis nemen van de wensen van de verenigingen, het bespreken van een aantal knelpunten in de werking en de procedures van de Vlaamse Interdepartementale Commissie Armoede en de Interministeriële Conferentie Sociale Integratie en tenslotte het maken van een aantal afspraken naar de toekomst toe.

Volgende afspraken die reeds met het Minister Leo Peeters werden gemaakt, werden bevestigd:

a. Afspraken i.v.m. de organisatie van de VICA:

De organisaties zullen de bevoegdheid krijgen om rechtsreeks punten op het agenda te plaatsen van VICA-plenair. Ter bevordering van de bevoegdheidsverantwoordelijkheid zullen de voorzitters en secretarissen van de themagroepen rechtstreeks komen uit het desbetreffende bevoegde departement. Er zal ook meer ruimte gemaakt worden in de werkingscultuur van de themagroepen voor terugkoppeling van de thematieken en ontwikkelde voorstellen naar de armen zelf en lange termijnplanning verbonden aan concrete resultaten wordt opgesteld en dit in samenspraak met de verenigingen. Zo krijgen ze meer tijd om hun inbreng voor te bereiden.

b. Een aantal studiedagen zullen georganiseerd worden in samenwerking met de armenverenigingen.

c. Voor de Vlaamse ambtenaren betrokken bij de VICA zal vorming georganiseerd worden in samenwerking met de verenigingen met het oog op het verbeteren van hun kennis over en inzicht in de concrete beleavingswereld van de armen.

Wat de financiering van de verenigingen betreft zal in 1997 het bedrag van 8 miljoen worden opgetrokken tot twaalf miljoen om hun werking beter te ondersteunen. In de loop van 1997 moeten we verder werken aan de uitwerking van een structurele regelgeving voor de ondersteuning ervan evenals voor hun samenwerkingsverband. Om aan de vraag naar voldoende ondersteuning te voldoen zal de gehele Vlaamse regering een inspanning moeten doen. De nieuwe regeling zal operationeel zijn tegen begin 1998.

Door de vertegenwoordigers van de drie vernoemde steden wordt uitvoerig ingegaan op het belang van de doelgroep participatie ook in het kader van het SIF en de zoektocht naar een goede structuur daarvoor.

Twee jaar terug werden 5 armoedeorganisaties in de mogelijkheid gesteld om de belangrijkste criteria te benoemen waarvan verenigingen waar armen het woord nemen moeten voldoen. Dit jaar werd in het kabinet samen met 15 armoedeverenigingen ... de armen gans het Vlaamse land deze criteria verfijnd en gekoncretiseerd. In het najaar wordt met het kabinet, de administratie, armen en hun organisaties een syntheseset tekst opgemaakt. Vandaaruit wordt met dezelfde partners verder gewerkt aan een instrument voor erkenning en subsidiëring van deze AO. Er moet tegelijkertijd gezocht worden naar de wijze waarop dit instrument kan bijgestuurd worden door alle betrokkenen.

Een degelijk armoedebelied voeren in dialoog met de armen vraagt inderdaad tijd en ruimte.

Een eerste versie van dit alles moet rond zijn eind '97.

3.3. Vorming ambtenaren

Eén van de talrijke vragen in het AVA is de vorming van ambtenaren die rechtstreeks of onrechtstreeks met het beleid inzake armoede te maken hebben. Tijdens de informele ontmoeting hebben de armenorganisaties deze nood nogmaals uitgedrukt. Vandaaruit heb ik het initiatief genomen om in samenspraak met de betrokken administratie, de Vlaamse vormingsverantwoordelijke en de organisaties een vormingspakket uit te werken. In het najaar 1997 zal dit vormingspakket aangeboden worden.

4. Bijdrage vanuit Vlaanderen aan de IMC sociale integratie

Momenteel zijn er al drie IMC's achter de rug, nl op 30 november 1995, 26 maart 1996 en 9 oktober 1996.

Tijdens de twee eerste conferenties werd gewerkt via een 10 punten - agenda. Op vraag van de Vlaamse Gemeenschap werd overgegaan naar themaconferenties, om de uit te werken aanbevelingen coherenter en meer in de globale beleidscontext te kunnen uitwerken.

Hierna volgt een overzicht van de punten die werden aangekaart, en de concrete resultaten en stand van zaken.

- vereenvoudiging van formulieren: alle ministers werden aangeschreven met de opdracht de formulieren die bedoeld zijn voor het publiek te screenen op hun begrijpbaarheid. Een leesgroep binnen het Centrum voor Gelijke Kansen werkt als controlegroep.
- basisvoorziening water: een decretale regeling werd op Vlaams niveau uitgewerkt
- toegankelijkheid gezondheidszorg: het WIGW statuut werd uitgebreid tot bestaansminimumtrekkers
- daklozen: ze kunnen een referentie-adres nemen bij het OCMW en ter voorkoming van dubbele ondersteuning werd een mini-register uitgewerkt. Een 'Gids voor daklozen' werd gepubliceerd in december 1996
- de installatiepremie wordt nu ook toegekend aan daklozen bij het betrekken van een sociale woning

5. Armoedebeleid en SIF

Armoedebeleid en stedelijk beleid zijn twee aparte beleidsdoelstellingen die niet volledig samenvallen, maar die noodzakelijk complementair moeten werken zodat ze elkaars beleidskracht kunnen versterken. We mogen immers niet toelaten dat het armoedebeleid zou verdrinken in het stedelijk beleid, ook al is de strijd tegen de armoede een prioriteit binnen het Sociaal Impulsfonds . Het specifieke armoedeperspectief in alle beleidssectoren moet bewaakt blijven vanuit de Vlaamse Interdepartementale Commissie Armoede. De armoedeproblematiek situeert zich wel voornamelijk in de steden, maar is er niet tot beperkt.

Precies om die reden werd beslist om de administratieve ondersteuning van beide, nl. de afdeling Welzijnsbevordering en de SIF-cel afzonderlijk te houden, met evenwel de vraag dat beide hun werking structureel op elkaar afstemmen. Concreet gaat het over de VICA en het horizontaal sturingsorgaan het ISOSIF(interdepartementaal sturingsorgaan Sociaal Impulsfonds), dat de beleidsplannen SIF opvolgt. De voorzitter van ISOSIF zetelt in de VICA en de afdeling Welzijnsbevordering is vertegenwoordigd in ISOSIF.

Eerst en vooral zal er bij de opvolging van de gemeentelijke beleidsplannen uitdrukkelijk over gewaakt worden dat er geen systematische afbouw van de lokale armoede-initiatieven doorgang vindt. Maar daarnaast worden zowel de lokale besturen als de armoedeorganisaties aangemoedigd om de nodige dialoog ook op het lokale vlak te realiseren. Gemeenten en OCMW's kunnen de armen niet negeren bij de opmaak van hun beleidsplannen. Zo moeten ook de organisaties waar armen het woord nemen zich uitdrukkelijk profileren op het lokale terrein. Dit kan de vorm aannemen van deelname aan de stuurgroep, maar ook in de uitvoering van de beleidsplannen liggen kansen.

En uiteraard wordt van de lokale beleidsverantwoordelijken een constructieve houding terzake verwacht.

Voor meer uitvoerige informatie betreft het Sociaal Impulsfonds en stedelijk beleid verwijzen we naar de beleidsbrieven stedelijk beleid.

6. Opvolging VFIK

In 1996 worden alle VFIK-projecten verder gezet. Dit sluit aan bij de maatregel dat het SIF-1996 een overgangsjaar is. Het is ook vrij logisch gezien het beleidsplan

1996 feitelijk retroactief werd opgesteld. De totstandkoming van het SIF-decreet doorkruiste de lokale besluitvorming over de VFIK-projectenplannen 1996.

Tegelijk worden in 1996 nog een aantal projecten met VFIK-gelden gefinancierd, zodoende lopen er in 1996 twee aanvullende financiële circuits. De meeste VFIK-projecten worden binnen het SIF nog verdergezet tot half 1997. De projecten werden in het voorjaar 1997 geëvalueerd naar de doelstellingen van het SIF. Sommige gemeenten hebben naar aanleiding van de tweede VFIK-meerjarenprogrammatie (1995-98) en de vermindering van de VFIK-dotatie voor 1995-96 de lopende VFIK-projecten reeds kwalitatief doorgelicht. Met het verworven materiaal is de evaluatie in het licht van SIF betekenisvol voorbereid.

Tot deze evaluatie hebben de ex-VFIK gemeenten zich uitdrukkelijk in het convenant 1996 verbonden tegen eind februari 1997. De evaluatie van projecten was een bindende voorwaarde voor goedkeuring van het convenant 1997-1999.

De ex-VFIK-gemeenten hebben reeds een "planningstraditie". Dit is in de beleidsplannen duidelijk merkbaar. De gemeenten kunnen hun VFIK ervaring verder implementeren en de verworven inzichten overdragen op andere beleidsdomeinen. Het SIF wordt ervaren als een positieve evolutie ten opzichte van het VFIK. Het SIF laat toe dat er een lokale invulling gegeven wordt aan de meest prioritaire noden (maatwerk).

Uit de gevraagde VFIK-evaluatie blijkt hoe en in welke mate de VFIK-projecten geïntegreerd kunnen worden in het SIF-meerjarenplan 1997-99. Een aantal VFIK-projecten werden recent opgestart en zullen slechts geleidelijk geïntegreerd of afgebouwd kunnen worden.

Voor alle ex-VFIK gemeenten werden gecoördineerde ministriële besluiten opgemaakt, waarin alle ooit opgestarte VFIK-projecten en nog lopende VFIK-projecten gebundeld worden. In dialoog met de lokale besturen werden afsluitdata afgesproken.

7. Themadebat armoede

Ik sluit mij ook volledig aan bij het initiatief dat zal genomen worden door het Vlaamse parlement om een breed parlementair debat op te starten over armoede en sociale uitsluiting. De ad hoc commissie is recent geïnstalleerd.

Dit is een uitstekend initiatief, dat mijn volle medewerking zal krijgen.

Concrete bijdragen vanuit het kabinet tot deze debatten werden geleverd tijdens de hoorzittingen op 23 april 1997 over de IMC sociale integratie en de activiteiten van de VICA en op 7 mei 1997 over de implementatie van het SIF.

8. Kennisontwikkeling

8.1. Jaarboek

Eén van de initiatieven in het kader van armoedebelief is de publicatie van het Jaarboek Armoede. Het kabinet ondersteunt dit financieel. De opdracht van de onderzoekers is het samenstellen en toegankelijk maken van een zo ruim mogelijk gegevensbestand waarin allerlei relevante gegevens worden verzameld en op elkaar worden afgestemd. Dit omvat tientallen soorten van gegevens, gaande van werkloosheidscijfers tot statistieken omtrent de sociale uitkeringen, de evolutie van de huisvestingsindicatoren, de gegevens over het onderwijs of de vluchtelingen. Een deel daarvan zijn in tabellen en cijfertjes verwerkt in het jaarboek.

Maar uitsluitingsmechanismen zijn niet enkel te vertalen in cijfers. Ook permanent kwalitatief actie-onderzoek moet ons inzicht verschaffen in oorzaken, maar moet ons vooral inspireren tot oplossingsstrategieën.

8.2. Steunpunt Armoede en Sociale Uitsluiting

Het is mijn bedoeling om bij te dragen tot een ruime toegankelijkheid van deze kennis, niet in het minst voor de beleidsverantwoordelijken op de verschillende bestuursniveaus.

Het zou goed zijn om al deze inspanningen te bundelen door de creatie, op een of andere wijze, van een steunpunt voor armoedebestrijding, waarbij zowel cijfers en statistieken, maar ook de verhalen van de armen zelf toegankelijk worden gemaakt. Ook de lokale en de Vlaamse en federale administraties beschikken over gegevens die nog al te vaak versnipperd en ongebruikt blijven.

De vorm die zulk een steunpunt moet krijgen binnen een samenwerkingsovereenkomst tussen de federale overheid en de gewesten en de gemeenschappen wordt momenteel onderhandeld.

De Vlaamse regering besliste op 14 oktober jongstleden om het armoedebelief structureel verder te ontwikkelen via een tweesporenbelief :

- het versterken van de Vlaamse Interdepartementale Commissie Armoede, vnl. via de uitbreiding van de personele ondersteuning, wat een sterke kwantitatieve en kwalitatieve Vlaamse inbreng op de IMC Sociale Integratie garandeert, om volgende functies te ontwikkelen :
 - de brugfunctie met het federaal Steunpunt tot bestrijding van de armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting;
 - de organisatie van de dialoog met de lokale armenorganisaties evenals de ondersteuning van deze organisaties;
 - het ontwikkelen van adequate armoede-indicatoren, in samenwerking met de andere bevoegde en aangewezen diensten.
- Het instappen in de samenwerkingsovereenkomst inzake armoede, mits garanties inzake voldoende Vlaamse vertegenwoordiging in de bestuursorganen. Hier moet zeer sterk gewaakt worden over de eigen sterke Vlaamse inbreng. Het kan niet zijn dat het Vlaamse niveau geminoriseerd wordt in het op te richten steunpunt. De in het samenwerkingsakkoord vervatte formule moet op dat vlak ondubbelzinnig garanties bieden.

Uitsluitend een specifiek Vlaams Steunpunt ontwikkelen vraagt veel tijd en middelen, en veronderstelt extra-paralelle inbreng van de armoede-organisaties. Bovendien zal dit het overleg met de andere gewesten en gemeenschappen en de federale overheid niet bevorderen. Daarom wordt een dubbele aanpak op de twee niveau's voorgesteld.

8.3. Ervaringsdeskundigen

Een efficiënt en effectief armoedebeloid vraagt dat we de betrokkene dichter en permanent betrekken bij dit beleidswerk.

Zij kennen de betekenis van armoede en haar oplossing beter dan wie ook. Hierbij is de vorming en opleiding van ervaringsdeskundigen een belangrijk middel. Ervaringsdeskundigen zijn immers armen die de ervaringen van armen vertalen naar het beleidsniveau. Tevens stelt dit deze mensen in staat om via scholing terecht te komen in het reguliere arbeidscircuit en vergroot dit ernstig de kans op een reëel tewerkstellingsperspectief.

Vanuit dit besef zijn wij gestart met een werkgroep in de schoot van het kabinet waarbij alle betrokkenen (werkveld, beleid, onderwijs, armenorganisaties) vanaf november deze opleiding gaan uitwerken.

Er worden daarin 3 etappes voorzien.

In de inhoudelijke fase (nov. '97-jan. '98) worden er gesprekrondes georganiseerd waarin het profiel van de ED, de functie en positie van ED in het werkveld en het opleidingsconcept gedefinieerd wordt. Dit gebeurt met alle betrokkenen : onderwijsmensen van verschillende hogescholen, armoedeorganisaties, mensen uit het werkveld die reeds met ED werken, onderzoeksinstituut, beleidsverantwoordelijken.

In een tweede fase (feb. '98-aug. '98) wordt de vorm van de opleiding geconcretiseerd met de betrokkenen.

In een laatste fase (sept. '98-dec. '98) wordt de opleiding konkreet georganiseerd en een regeling uitgewerkt. De bedoeling is een opleiding (jan. '99) experimenteel van start te laten gaan.

Leo Peeters